

Motion till riksdagen 2021/22:2864

av **Betty Malmberg (M)**

Utmaningar med digital teknik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig service måste vara tillgänglig även för de som saknar digital uppkoppling, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera i vilken grad medieaktörer levererar sitt programinnehåll utan att hänvisa till externa distributionsplattformar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera införandet av kraven på digital autentisering samt stark kundautentisering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av bredband med hög kapacitet på äldrecenter, demensboenden och mötesplatser för äldre och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Coronapandemin har varit ödesdiger på många sätt men har förvisso haft det positiva med sig i att fler har lärt sig digital teknik. Men många problem kvarstår även på det området. Enligt Internetstiftelsens rapport (april 2021) lever cirka sex procent av svenskarna i digitalt utanförskap, vilket definieras som att de sällan eller aldrig använder internet. Enligt rapporten handlar detta framför allt om äldre,

landsbygdsboende och de som bor i hushåll med låga inkomster. Det är därför viktigt att offentlig service tar hänsyn till detta och ser till att dessa inte utestängs i kommunikationen med densamma.

Av forskning från Linnéuniversitetet framgår den digitala kunskapsklyfta som finns bland äldre. Så till exempel intervjuar de en 93-årig kvinna som ville betala sin hyra. För att klara av det så hade hon tagit hjälp av sin 72-årige son, som själv inte behärskade tekniken utan som i sin tur fick ta hjälp från en tidigare arbetskamrat. Detta blir naturligtvis ohållbart och riskerar att äldre upplever att de inget kan och att de därför drar sig för nödvändiga kontakter med olika myndigheter och serviceinrättningar. Det är en olycklig och odemokratisk utveckling. Dessutom kan samhället heller inte förvänta sig att alla ska investera i ny teknik.

Ett störande moment för många är att program på radio och tv allt oftare hänvisar till olika appar, poddar, SVT Play etc. Till och med på tv-nyheterna blir det alltmer vanligt att tittarna hänvisas till internet för ytterligare information. Detta är inte rimligt. Då en liknande motion väcktes riksmötet 2019/20 nämnde Kulturutskottet i sitt ställningstagande att ”publiken inte ska vara hänvisad till att använda externa distributionsplattformar för att kunna ta del av public service-innehåll”. Undertecknad delar den uppfattningen. Det var därför tråkigt att ta del av Kulturutskottets yttrande över motionen förra året (2020/21:KrU3), då budskapet till viss del hade ändrat karaktär. Nu menar utskottet ”att teknikutvecklingen inom medieområdet driver på förändringstakten och återkommande ställer olika medieaktörer inför nya utmaningar. Utskottet kommer att fortsätta att följa utvecklingen i syfte att värna tillgängligheten till radio och tv i allmänhetens tjänst utifrån principerna om verksamhetens integritet och oberoende.”. Till skillnad från 2019 andas utskottets nya ställningstagande en förståelse för dagens situation och medieaktörernas handhavande av situationen. Det känns inte tillfredsställande. Undertecknad anser därför fortfarande att en utvärdering av förhållandet är på sin plats. Något som även skulle ge public service möjlighet att ställa adekvata krav på medieaktörerna.

Ett annat problem rör de som idag saknar bank-id. Det innebär att de därmed får problem att sköta sina bankaffärer, öppna och aktivera betalkort hos affärskedjor, hålla kontakt med myndigheter etc. Detta har också fått till följd att köp av biljetter och utförande av banktjänster kostar mer och är därför även en jämlikhetsfråga. Situationen skapar också problem för anhöriga som vill vara sina äldre släktingar behjälpliga. Ofta möts de av frågan huruvida du är så kallad god man till den enskilde. För i de fallen kan de erbjuda hjälp att lösa situationen men annars inte. Men att sakna möjlighet att

legitimera sig digitalt är inte detsamma som att personen är i behov av ”god man” eller är omyndigförklarad.

De omfattande krav på digital autentisering som på kort tid har inrättats hos banker, myndigheter med flera, innebär också ett stort hinder för många. Hur vällovligt detta initiativ än är skapar det problem. Problem som dessutom har blivit större genom EU-direktivet som ska göra kortbetalningar mer säkra. Idag kräver i princip alla nätköp att de signeras med en så kallad ”stark kundautentisering”. Det innebär att kunden måste bekräfta köpet med till exempel bank-id eller säkerhetsdosa. Syftet är att minska bedrägerierna vid näthandeln, vilket naturligtvis är mer än välkommet. Men precis som då det gäller utfasningen av kontanter har utvecklingen gått alldeles för snabbt, i ett samhälle som inte var redo att hantera situationen. Med följd att många människor har kommit i kläm.

Parallellt med ovanstående resonemang är det viktigt att äldre som behärskar tekniken, och som har tillgång till internet, också ges möjlighet att använda den. Det är då viktigt att äldre vid olika äldreboenden etc. har tillgång till nätverk av hög kapacitet så att de kan öka sin delaktighet i samhället och undvika socialt utanförskap. I en avhandling¹ från Umeå universitet uttalas: ”En av studierna visade att äldre som utförde dagliga aktiviteter på nätet också upplevde tillfredställande delaktighet i samhället. Enligt studien kan deltagandet i nätbaserade aktiviteter främjas genom stöd och uppmuntran från personer i den äldres omgivning, genom större tillgång till teknik samt genom att identifiera vilka aktiviteter på nätet som är meningsfulla och viktiga i den äldres dagliga liv.”

Under Coronapandemin har vi alla blivit starkt medvetna om den betydelse som IT-kommunikation kan ge då det sociala kontaktnätet blir kraftigt beskuret. Slutligen kan digital teknik och bredband med hög kapacitet förenkla kontakterna med den medicinska vården.

Digitaliseringen i samhället är ett tekniksprång av stora mått som också har gått mycket fort – alltför för fort enligt många äldre. I det övergångsläge som nu råder är det viktigt att vi kan agera på flera fronter samtidigt och verkligen förstå och hantera människors möjligheter och behov. Vi måste därför organisera samhällsservicen så att vi medger en delaktighet för så många grupper som möjligt till dess att behoven inte längre kvarstår. Detta måste riksdagen ge regeringen tillkänna.

¹ Promoting social activities and participation among seniors: exploring and evaluating social and Internet-based occupational therapy interventions.

Betty Malmberg (M)